

האם הכהן מקיים מצוה כשהעבד אוכל תרומה?

מרו הגר"ח קניבסקי שליט"א כתב שעבדים לא יברכו, לא הם ולא האדון, כיוון שאין באכילתם מצווה.

מרו הגרא"ל שטינמן זצוק"ל תלה את הנידון בחקירת האחרונים האם מצות אכילת תרומה היא בעצם האכילה? או רק כדי שלא יהיה נותר? [עיי' בית הלוי ח"א ס"ב]

וביאר שכאשר הכהן נותן לעבדו שיאכל מקיים רק את המצווה שלא יישאר נותר, אבל מצוה באכילה עצמה מקיים רק כשאוכל בעצמו, ולכן מברך רק אם אוכל בעצמו ולא כשנותן לעבדו לאכול.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל כתב שמסתבר שאף אישה ועבד מברכים, אך לא יברכו 'בקדושתו של אהרן', אלא אשר 'קדשנו במצותיו' סתם כמו בשאר ברכות, וכתב עוד ואולי יברכו אשר קידש את בעלי [ועבד יאמר את אדוני] בקדושתו של אהרן, אך לא מסתבר כן וצ"ע לדינא.

דתניא מעשה בר' טרפון שלא בא אמש לביהמ"ד, לשחרית מצאו רבן גמליאל אמר לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש? אמר לו עבודה עבדתי, אמר לו כל דבריך אינן אלא דברי תימה, וכי עבודה בזמן הזה מנין?

אמר לו הרי הוא אומר 'עבודת מתנה אתן את כהונתכם, והזר הקרב יומת' עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת ביהמ"ק. [עב:]

משמע שיש מצוה באכילת תרומה, ואכן הרמב"ם בסוף הלכות תרומות [פס"ו הכ"ב] 'כל האוכל תרומה מברך ברכת אותו מאכל, ואחר כך מברך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה".'

ויש לדון, אם יברך ומה יברך - עבד של כהן שמוטר לו לאכול תרומה, אבל אינו קדוש בקדושתו של אהרן?

איך השינון מועיל לשיפור הזיכרון?

ומסביר שההצלחה שמפיקים מהשינון המרובה אינה סוג של פטנט טבעי לשיפור הזיכרון... ככל העצות שמשווקים בימינו...

אלא שהחזרה המרובה פותחת שערי סעייתא דשמיא, וע"י מאמץ גדול מצדינו לעמול בתורה, זוכים לעזרה משמים לשפע רוחני והצלחה אמיתית.

כמובא במדרש שמרע"ה בכל יום מהארבעים יום היה לומד תורה ושוכח, [הכוונה שלא מחובר מספיק למה שלמד] לבסוף אמר רבש"ע איני יודע דבר! והקב"ה נתן לו אותה במתנה.

כך גם כל המתאמץ בכל כוחו - ומשנן את פרקו שוב ושוב, ובפרט מ' פעמים שהם השיעור שבו זכה משרע"ה - זוכה לעזרת ה' לרכוש קנין יציב בתלמודו, בזכות העמל והמאמץ שהשקיע.

בזה מסביר את מה שמצינו [ב"מ פה.] שר' יוסף כשבא להתפלל ולצום להצלחה בתורה - צם מ' פעמים על כל בקשה, כנגד המידה שזכה בה משרע"ה לס"ד.

תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחא בכיסיה. [עב.]

מדוע הגמרא השתמשה בביטוי 'כמאן דמנחא בכיסיה' ולא כמונח בקופסה?

הגר"א מבאר לרמזו על הדין שנאמר בב"מ [כא:] שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה.

כלומר גם אחרי שהדברים היו שמורים אצלו לא הסיח מהם את דעתו והמשיך למשמש בהם תדיר.

הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א אומר שהארבעים חזרות הללו - נעשו בארבעים יום, כמבואר בגמרא תענית [ח.] שריש לקיש 'הוה מסדר מתניתין ארבעין זמנין, כנגד מ' יום שניתנה תורה, ועייל לקמיה דר' יוחנן.'

התפרצות זעם אינה משחררת, אלא מעצימה את מידת הכעס!!!

ויש להקשות מדוע כאן החשיבו את השוחט לע"ז לימתקן? לגבי איבר מן החי, הרי יצא שכרו בהפסדו?

מסביר **מרו הגרי"ג אדלשטיין שליט"א** שהתירוץ של הגמרא שם אינו שהקורע בחמתו רק יצא שכרו בהפסדו - אלא באמת אפילו את יצרו לא תיקן.

אדרבא ברגע שנותן לכעס להתפרץ - הוא מחזק ומעצים את היצר הרע, וכמו שכתב רש"י שם "לאו מתקן הוא - שמלמד ומרגיל את יצרו לבוא עליו".

כל פעולה שאדם עושה מתוך מידות רעות מחזקת את המידות הרעות, וכשצועק ומשבר כלים בחמתו, זה גורם לחיזוק מידת הכעס, ואף על פי שמשכך את חמתו, זוהי רק הרגעה זמנית, ובאמת הוא מקלקל ומזיק לנפשו ומרגיל את יצרו לבוא עליו.

ואינו דומה לישוחט לעבודה זרה' - שמתקן את הבהמה ומוציאה מידי אבר מן החי, אבל ה'קורע בחמתו' - אינו עושה שום תיקון,

מתקיף לה רבינא הא דתניא השוחט חטאת בשבת בחוף לע"ז חייב עליה ג' חטאות, מה תיקן? אמר רב עיורא שמוציאו מידי אבר מן החי. [עג.]

הנה בגמרא שבת [קה:] שנינו שהקורע בחמתו בשבת חייב, והקשו על זה, שיכל המקלקלים פטורים? ותירצו, שהקורע בחמתו אינו מקלקל אלא מתקן, כי הוא מתקן את יצרו שמשכך את חמתו על ידי הקריעה.

והקשו על זה, שהרי אמרו הקורע בחמתו יהא בעיניך כעובד עבודה זרה - בפשטות הכוונה היא - שאם כן אינו מתקן אלא מקלקל, שיצא שכרו של תיקון היצר בהפסדו, כי הנזק של איסור עבודה זרה גדול ממעלת תיקון היצר, ולא שייך שייחשב 'מתקן' אם הוא כעובד עבודה זרה.

והעמידו שם שמדובר במקרה שרק מעמיד פנים כאילו כועס, כדי להטיל אימה על בני ביתו.

רק מקלקל את יצרו.

מתוך הכעס זה גורם להתגברות הכעס.

העצה להיגמל מן הכעס היא להתאפק ולא לצעוק, שבוה ירגיל את עצמו להתגבר על הכעס.

דבר זה הוא "תרגיל" של חינוך עצמי, אם שותק מתוך הבנה שזה כדאי, במשך הזמן ההרגל נעשה לו לטבע, ויחזור לטבעו האמיתי שהיצר הטוב ישלוט בו, ולא היצר הרע של כעס.

מִרְן מספר על אברך אחד שהיה כועס הרבה בביתו בערב שבת, ובא לבקש עצה כיצד להיגמל מהכעס, [הוא הבין שזה מידה רעה].

שאלתי אותו אם הוא צועק בשעת הכעס? והשיב שאכן הוא צועק, ואמרתי לו שמסתבר שאם ישתוק ולא יצעק בשעת הכעס, זה יועיל לו לשבור את מידת הכעס, כי כשצועק ועושה פעולות

ועל זה מתפללים ומבקשים "ואל ישלוט בנו יצר הרע, ודבקנו ביצר הטוב", ויש בקשה שמודפסת בסוף התפילה "שלא אכעס ולא אכעיסך".

במיוחד יש להיזהר ביום ששי כשטרודים בהכנות לשבת, שלא לבוא לידי כעס.

ובשבת - שהוא יום מנוחה וקדושה, יש להיזהר כפליים שלא לכעוס.

הכעס בשבת הוא דבר חמור מאד [כידוע מהשל"ה], וצריכים להיות בשמחה רבה, בלי מתח, לחייך ולהאיר פנים, ואפשר גם לדבר בצחות לשון קצת [לא ליצנות], לשם שמחת השבת, כדי שתהיה אווירה נעימה ושמחה בבית.

מדוע אביי לא חשט לעלות נושא רגיטי?

כי אתא רבין אמר אמרתי לפני רבותי פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה, כגון שחל י"ט הראשון של חג בשבת, אמר אביי אבין תכלא לימא כי הא מילתא? שמנה לא משכחת לה כלל, שבעה איתא ברוב שנים. [ע:]

ברשי"י פירש 'אבין תכלא' - קובר את בניו היה.

וצריך להבין איך אביי אמר לו משפט רגיש ופוגע כל כך, ולא חשש לאיסור 'אונאת דברים'?

מסביר מִרְן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאדרבא אביי בא לדון אותו לכף זכות - שבגלל האסונות שחוה הוא טועה ואומר סברא כזו.

הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א הביא מהספר חסידיים [סימן שס"ז] שלפעמים יש צדיק שזוכה לשם, שגזרו למעלה שיזכרו את שמו על תורתו, ולפעמים לוקה בזרע זכרים, כדי שלא יהא לו הנאה כפליים.

והמקור חסד כתב שהראיה היא מהסוגיה שלנו - שלכאורה זה מפליא, פה קדוש של אביי, יאמר דברי חדודים לצער את אבין?

אלא יתכן שתמה אביי שהרי 'אבין תכלא' היינו שאין לו מזל בבנים, א"כ ראוי שייפה כח מזלו לכוון שמעתתא, ואיך הוא אומר סברא כזו?

ובדבריו רצה גם לנחם אותו ברמיזה, שמסתמא הסבל שלו הוא בגלל שרוצים משמים להשפיע עליו שפע אחר.

צליית הפסח כשהוא תלוי - מזכיר שאנו תלויים ברחמי ה'

כיצד צולין את הפסח מביאין שפוד של רמון ותוחבו לתוך פיו. [עד.]

הנה מצאנו דינים רבים ומפורטים בצורת הצלייה של קרבן הפסח, ויש להתבונן מה ניתן ללמוד מהדינים האלו?

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצוק"ל מבאר את הענין שהפסח נצלה כשהוא תלוי באויר התנור על שיפוד - להזכיר לנו שבמצרים ההינו גרים בארץ לא לנו.

כמו שבאכילת המרור אנו ממחישים את העינוי, והמצה מזכירה את השיעבוד [שלא איפשרו להתפיה את העיסה], כך קרבן הפסח מביע את הגירות.

מעבר לכך יש כאן משמעות יותר עמוקה, הצורה הזאת שבה מכינים ומכשירים את הבשר לאכילה - באה ללמדנו שדווקא

המצב הזה שבו היו ישראל תלושים ועומדים ללא קרקע יציבה תחתם, ומבלי חבל ארץ משלהם, היא זאת שהכשירה אותם ורוממה אותם.

ועוד ניתן לראות כאן שאין להסתפק בהכנה חלקית 'נא' - אלא לצפות לישועה שלמה, גם לא להסתייע בדברים נוספים 'מבושל במים' - ולא לצפות לתשועת אדם, אלא לתלות ביטחוננו בה' לבדו.

ולכן שעם ה' התבסס על אדמתו, והרגישו יציבות בישיבה על אדמתו במקום בבורא העולם, התנבא יחזקאל [י"א ג'] על אלו שאומרים על ירושלים 'היא הסיר ואנחנו הבשר'.

והיה צורך לזעזע ולטלטל אותם מארץ הקודש - כדי שיחזרו לתלות ביטחונם רק בה' יתברך לבדו!

האם יש מצוה לטמח ילדים זרים בחג?

מתיב רבא ההלל והשמחה שמנה, ואי אמרת בעינן זביחה בשעת שמחה הא זמנין סגי אין דלא משכחת לה אלא שבעה כגון שחל י"ט הראשון להיות בשבת? וכו', אלא א"ר פפא משמחו בכסות נקיה ויין ישן. [עא.]

יש לדון לגבי שמחת יו"ט, האם מקיים את המצווה גם כשמשמח ילדים שאינם בניו?

מִרְן הגר"ח קניבסקי שליט"א מחלק לנכדיו שמתארחים אצלו ביו"ט קליות ואגוזים, כדי לקיים מצוות שמחת יו"ט.

וכשנשאל על כך השיב שרק אם הם 'נלווים עליו' דהיינו אוכלים בביתו ומסתופפים אצלו, הרי הם בכלל משפחתו ממש, ולכן מצוה עליו שהם ישמחו כמו שאר בני ביתו.

ועדיין יש לדון כשבנים נשואים באים להתארח בחג אצל

הוריהם, על מי מוטל לשמח את הנכדים - האם על ההורים או על בעל הבית? ובפשטות נראה מדברי מִרְן שליט"א שבזמן שסמוכים על שולחן הסבא, מוטל עליו לשמח אותם, וצ"ע.

הנה על **הגאון רבי שריה דבליצקי זצוק"ל** מסופר שהיה מחלק קליות ואגוזים בבית כנסת בחול המועד פסח - ויתכן שסבר שמרוויח מצווה גם כשמשמח אחרים בחג אפילו שאינם ילדים שלו.

[עזרת אליעזר]

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com
הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים